

אמונת חיים

גליון שבועי לתורה וחסידות שע"י מוסדות קראלי בארה"ק

גליון ג ♦ תהא שנת עין טובה

ערב שב"ק פ' לך לך חשוון תשעט

דברות קודש

כ"ק מרן רבינו שליט"א

ויברכהו ויאמר ברוך אברם לא-ל עליון קנה שמים וארץ, וברוך א-ל עליון אשר מגן צריך בידך ויתן לו מעשר מכל (יד, יט)

התורה מספרת על הברכה שנתן שם בן נח לאברהם לאחר שניצח במלחמה את כל האויבים והצרים, ואמר לו 'ברוך אברם לקל עליון וברוך קל עליון אשר מגן צריך בידך', ושואל רבינו האור החיים הקדוש מה הסיבה שהקדים שם בן נח לברך את אברהם קודם שבירך את הקדוש ברוך הוא??? ומתוך רבינו הקדוש, מפני שאברהם אבינו הכיר מעצמו את בוראו והשתדל באמונתו יתברך שמו, לכן הקדים וברך אותו ואחר כך את ה' שנתרצה באברהם על מעשיו, וכוונתו בזה היתה ללמד אותנו, שאין ה' מתרצה, אלא במי שהוא מתרצה קודם בה' יתברך. ובפרשת יתרו לומד רבינו הקדוש שדבר זה ממה שמצינו שרק לאחר שעלה משה אל הר סיני, קרא אליו ה', ולא לפני שהתחיל לעלות, ללמדנו שזוהי הדרך הרצויה והישרה, שקודם יעשה אדם פעולה אחת של התעוררות, ולאחר מכן יביאו עליו התעוררות משמים. ובלשון קדשו של רבינו הקדוש – 'משפט כל הקרב הקרב למשכן ה', שיקדים הוא לעורר חיבתו, כידוע שאין אלקי עולם מקדים לקרב עד שיעורר המתקרב את האהבה, וכן הוא מהמוסר כי ההדיוטות והקלים הם המשתדלים להתקרב לגדולים ונכבדים מהם'.

פתגמי חיים

ממורינו הרב שליט"א

והיה ברכה (יב, ב)

וכתב רש"י: "בך חותמין ולא בהם". ומה העניין שרק בך חותמין? בשם הגאון רבי שמעון שקופ זצ"ל, דהנה תקופות שונות היו בכלל ישראל, ויש תקופה הנקראת "תקופת החתימה", שבזמן עקבתא דמשיחא יהיה חושך גדול ברוחניות, ומאידך תהיה תופעה פלאית, שיהיו אנשים רחוקים דורות מהיהדות ובכ"ז חוזרים בתשובה.

האבות הקדושים יצחק ויעקב היה להם את מי לראות ולהתחנך, אבל אברהם לא היה לו ממי לראות ולא יכל להתחנך מאביו תרח עובד האלילים, חזו שאומרים "בך חותמין" – כמור, ואפי' שלא יהיה להם ממי לראות, יכירו מעצמן את הבורא עולם.

ובשם הרבי מקוצק זצ"ל הובא שבתקופת החתימה יחסרו תורה ועבודה, אבל חסד יהיה חזו "בך חותמין" – אברהם, שהיה עמוד החסד!

דברי אלוקים חיים

וילך למסעיו מנגב ועד בית קל וגו'. (יג. ג)
בחזרתו פרע הקפותיו. (רש"י)

נראה שמלבד ששילם חובות ממון, שילם חובות אחרים, כי שאלוהו רבים היתכן שצדיק כמותו המפרסם שם הקב"ה בעולם צריך לסבול כ"כ להיות נע ונד ממקום למקום, אם אמנם כנים דבריו שהש"ת מנהיג את העולם, מדוע אינו נותן בידו מכל טוב. ועתה בשובו ממצרים והיה כבד מאד במקנה בכסף ובזהב, פרע את החוב שהיה נשאר חייב להם מקודם, שקושייתם נסתלקה בראותם ששפיר העניק לו יוצרו עושר וכל מילי דמיטב. זהו פרע הקפותיו, שפרע להם תשובה שהיה חייב להם מקודם.

(חתם סופר)

וגם את הגוי אשר יעבדו דן אנכי ואחרי כן יצאו ברכוש גדול (טו. טז)

לכאורה האיך נענשו המצריים בין במיתת מכת בכורות וטביעה בים סוף ובין בממון שנלקח מהם, והלא קיימא לן דמי שנתחייב מיתה וממון אז קם לי' בדרכה מיני' ונענש במיתה לחודא. ונראה לפרש, דמיתה בידי שמים שפיר אינו פוטר ממון והכא באה המיתה מן השמים. זה שאמר הכתוב, וגם את הגוי אשר יעבדו דן "אנכי" דייקא בדיני שמים, ולכן ואחרי כן יצאו ברכוש גדול, דבכה"ג מת ומשלם.

(פרשת דרכים)

ותרדמה נפלה על אברם (טו, טז)

הקב"ה הראה לאברהם את הגלות ואת כל הצרות שיבואו על בניו, שאחת מהן תהיה ה'תרדמה' – יהודים יהיו רדומים ויבלו את שנותיהם בחוסר מעש.

(המגיד מדובנא)

אמרות פהורות

מרבינו ה'אור אביגדור' זי"ע

ואת הנפש אשר עשו בחרן (יב, ה)

האם שייך לומר על אדם שהוא "עשה נפשות?"

כתב רש"י חידוש ויסוד גדול שכתוב במדרש רבה: "את הנפש אשר עשו בחרן" – במה שהכניסום תחת כנפי השכינה, שאברהם גייר אנשים ושרה את הנשים, מעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו.

וכבר נכתב כן בדברי חז"ל (סנהדרין יט, ב) 'שכל המלמד בן חבירו תורה כאילו ילדו', והיינו, שזכות זו של לימוד התורה של אחר או קירוב לדרך ה', נחשב לאדם כזכויות שהוא יצר.

כל אפשרות לקרב ולחזק יהודי בתורה ובמצוות – נזקפת זכות זו ותוצאותיה לדורי דורות למקרב, ואי אפשר לתאר כמה זכויות מגיעות לו לאדם, כשמגיע לעולם העליון, כשבאמתחתו נשמות רבות שהתקרבו בזכותו לתורה, או כאלו שהוסיפו והתחזקו בלימוד התורה שלהם.

הליכות חיים

הרה"ג גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א

הוצאת עיתונים וכיצ"ב מתיבות דואר

התריע על זה בספר אמרי יעקב (סימן ד אות נ) דעתונים, לוחות שנה, ושאר דברים שמחלקים אותם ומוכנסים לתוך תיבות דואר, גם אם הוא בגדר שאינו משתמר, מ"מ זכו בו הבעלים כיון דאיכא דעת אחרת מקנה, והלוקח משם עובר על איסור גזל.

שוב התבוננתי דעדיין יש מקום לעיין בזה, אם אכן הוא ממש גזל גמור. כי הגם שמסתברא מילתא דמקרי דעת אחרת מקנה. מ"מ יש לדחות, דכיון דדעת המחלק הוא רק לפרסומת, ואין שום נפק"מ בשבילו מי רואה ולוקח הפרסומת, א"כ אפשר שאינו מקנה כלל דוקא עבור בעל תיבת הדואר, דלא איכפת ליה שאחרים יקחוהו ויראוהו.

ובפרט שהמחלק בדרך כלל הוא אינו הבעלים על העיתון, וא"כ אין דעתו מקנה, רק דעת הבעלים של העיתון הוא המקנה, והבעלים אינם יודעים היכן מחלקם בדיוק, דהעיקר שיחולקו כל העיתונים כולם, ולא איכפת ליה בדיוק באיזה רחוב חילקוהו ובאיזה בנין, דהעיקר בעיניו שיפורסמו עסקיו. וא"כ יש לעיין אם זה נקרא דעת אחרת מקנה, דבפשטות בעינין שיהא כוונתו להקנות דוקא לפלוני, וכאן ליכא הקנאה כזו, ויל"ע בזה. - ועכ"פ יש בזה להליץ בעד המון העם שנוהגים כן.

ומ"מ פשוט מאד, שאסור להוציא דברי דואר של חברו בלי רשותו, אפילו אם נאמר שאין כאן איסור גזל דחסר דעת מקנה, מ"מ מגונה מאד הדבר להתרגל להוציא מחברו ולקחת לעצמו, ובפרט דיתכן ויש כאן גם סרך גזל.

שאלה: עיתונים שמחלקים בחינם לתוך התיבות דואר, האם מותר למי שלא קיבל לקחת עיתון מתיבת שכונו.

תשובת הרה"ג יקותיאל ליברמן בספרי גם אני אודך: הנה בגדר חצר המשתמרת, כתב בשו"ע הרב (הל' מציאה ופקדון סעיף י) וז"ל: "וחצירו של אדם אינו קונה לו שלא מדעתו, אלא כשהיא משמרת לו מה שבתוכה, מפני שמוקפת מחיצות". ומרהיטת הלשון משמע, דבהקפת מחיצות בלבד סגי. - ולפי זה, תיבת דואר מיקרי חצר המשתמר שקונה לאדם.

ואע"פ שלדעת המקנה (קו"א סימן ל ס"ט), חצר המשתמר היינו חצר הנעול והמפתח בידו. ואם כן באופן שהתיבה אינה משומרת, באופן כזה לא מיקרי חצר המשתמר. - מכל מקום כבר הביא קצוה"ח (סימן ר סק"ב) בשם שיטמ"ק (פ"ק דב"מ דף יב), דהיכא דאיכא דעת אחרת מקנה לא בעינן שימור כלל. ועיין נתיבות (ס' ר סק"ג, וס' רמג סק"ה), שיש הסוברים דכיון דדעת אחרת מקנה, אין צריך שיהא משומר אלא לדעת המקנה, ולכן כשיש מחיצות נקרא חצר המשתמרת אף שאינו נעול במנעול.

ומעתה בשאלה דידן נראה פשוט, דהמוציא את העיתון עובר בגזל, לא מבעיא באופן שהתיבה נעולה ממש, דלכו"ע מיקרי חצר המשתמר. אלא אפילו באופן שאינו משומר כראוי, הלא דעת אחרת מקנה יש כאן, דמחלק העיתונים מקנה לכל אחד בתיבתו, ובכה"ג לדעת הרבה פוסקים לא בעינן שימור כלל. - ושוב הראוני שכבר

עובדות חיים

עד מקום שכס (יב, ו)

כתב רש"י: להתפלל על בני יעקב כשיבואו להילחם בשכם. כמו כן אומרים חז"ל (מד"ר לט-יא) על אברהם אבינו שהיה מתפלל על עקרות והן נפקדות, על החולים והם מרוויחים.

אחד מגדולי הנדיבים בארה"ב הלך לבית הכנסת להתפלל מעריב, והנה רואה יהודי שנראה כאדם מסכן ועני, שופך ליבו בתפלה בכוונה ובבכיות גדולות. כשנסתיימה התפלה נגע בעדינות בגבו כדי לשאול אותו על מה בוכה ומה בקשתו? אך הלה לא הגיב כי היה עדיין באמצע תפלתו. הנדיב שמיהר לדרכו, לבשה אותו לפתע רוח נדיבות, וקודם שיצא כתב לו צייק בסכום גדול והניחו תחת סידורו של אותו יהודי.

בלכתו הביתה תהה הנדיב לעצמו: מה עשיתי לתת כזה סכום גדול לאדם שאיני מכירו... והנה לאחר זמן לא רב הגיעו לאותו נדיב שני משולחים מארץ ישראל ושאלוהו האם הוא מכיר את פלוני מירושלים, והשיב שאינו מכיר. הם סיפרו לו, להפתעתו, כי אותו פלוני, שהוא ת"ח מופלג וצדיק גדול, ספר להם שהגיע לאמריקה כדי לאסוף כסף לפרוע חובותיו ולחנות ילדיו, אך ברוב עדינותו בקושי הצליח לאסוף כדי דמי נסיעה בחזרה. ברוב צערו החליט להשליך יתרו על הקב"ה, ולעמוד בתפלה ובבכי כל היום בביהכ"ס לפני נסיעתו חזרה לביתו, ולבקש מהש"ת כל הנצרך לו. והנה אחרי שסיים תפלתו בלילה נעשה עמו נס ופלא ומצא תחת הסידור שלו צייק על סכום גדול שכיסה כל צרכיו...

הגביר שמח מאד למשמע אזניו והודה להם על מה שסיפרו לו שבכך הניחו את דעתו ופשטו את ספיקותיו האם עשה כהוגן.

ובן שמנת ימים ימול לכם כל זכר (יז, יב)

פעם אחת השתתף הרה"ק רבי שלום מקמיניקה צ"ל בברית מילה, ובסעודה אמר: אנו אומרים במהלך ברית המילה "כשם שכנס לברית, כן ייכנס לתורה, לחופה ולמעשים טובים". וכי מה עניינו של איחול זה, והלא תינוק שכנס לברית הוא חסר דעת, האם כך אנו רוצים שייכנס לתורה ולחופה? אלא, הסביר רבי שלום, בשעה שמלים את התינוק אין בו אפילו שמץ של גאוה על שעשה מצווה גדולה כזאת. כך אנו מתפללים ומאחלים - כשם שכנס לבריתו של אברהם אבינו בלי שמץ גאוה, כך ייכנס לתורה ולחופה.

ויאמר ה' אל אברהם לך מארצך וממולדתך וגו' (י"א-כ"ו).

כל ימי עסק הרה"ק רבי נחום מטשערנוביל במצוות פדיון שבויים הוא נדר על פתיחי נדיבים לאסוף מעות למצוה גדולה זו ואחר כך היה משלשל את המעות לכיסייהם של פריצים עריצים ואנשי הרשות, כדי לפדות מידיהם יהודים שנפלו בשבי, פעם אחת כאשר נקלע הרבי לז'יטומיר, העלילו עליו הגויים עלילה שפלה וכלאוהו בבית האסורים, בא לבקרו צדיק אחד וביאר לו את הפסוק בתחילת פרשת לך לך בדרך צחות: אברהם אבינו היה מצטיין במצוות הכנסת אורחים ותמיד היה מטכס עצות מה אפשר לעשות עוד ועוד למען האורחים, אמר לו הקב"ה: לך לך מארצך, צא אברהם לדרך, ותהפך אתה בעצמך לעובר אורח, נודד וגולה, אז תדע ותרגיש היטב מה חסר לאורח, ומה אפשר עוד להיטיב עמו, וכך תוכל להשתלם במצוה זו ובכל פרטיה, הוסיף הצדיק ואמר: אף אתה, רבי נחום, העניקו לך משמים הזדמנות לחוש בטעמו של שבי אצל גויים, ועד כמה נחוץ לפדות יהודי משביו, כדי שתוכל להבין מצוה זו לעומקה ולהתעלות בקיומה.

(תנ"י אבות)

ואת הנפש אשר עשו בחרן (יב, ה)

וכתב רש"י: "שהכניסן תחת כפני השכינה, אברהם מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים ומעלה עליהם הכתוב כאילו עשאו". מצוי היה בחגי ובמועדי ישראל, שהיו נכנסים לבית מדרשו של הגאון רבי מאיר שמחה הכהן מדוינסק צ"ל (בעל האור שמח) אנשים שונים שהיו רחוקים מלימוד התורה וקיום מצוותיה. הדבר לא מצא חן בעיני חלק מהמתפללים שראו בזה זילות לקדושת המקום. על כן דרשו מהגבאים שלא להרשות לאורחים בלתי רצויים אלו את הכניסה לבית המדרש. ואולם כאשר נודע הדבר לרבי מאיר שמחה, הגיב על כך ומחה נמרצות באומרו כי אין למנוע משום יהודי את הכניסה לבית המדרש. ואדרבה, יש לנהוג להיפך ולקרב אותם בעבותות של אהבה, בסבלנות, ואז הם ישתפרו בהדרגה: בשלב הראשון יקשיבו הם אל הרינה ואל התפלה. לאחר מכן כבר ידעו לענות "אמן", ואולי אחר כך, בהמשך, יתחילו הם להתפלל באופן שיהפכו במשך הזמן למתפללי בית המדרש, ולאחר מכן ליהודים טובים יראים ושלימים המקיימים תורה.